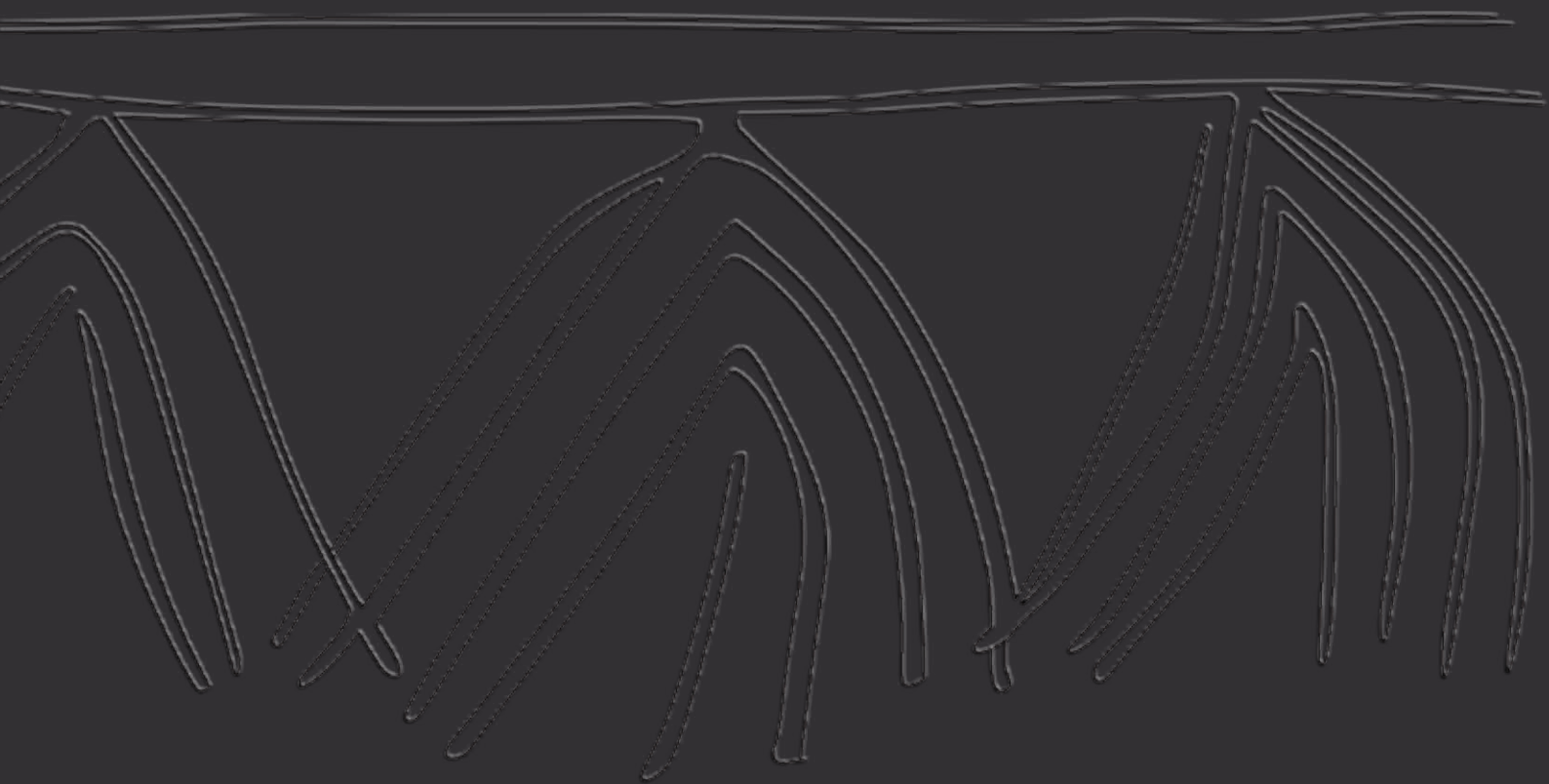

Snježana Karavanić
Andreja Kudelić

KALNIK-IGRIŠČE

Naselje kasnog brončanog doba

KALNIK-IGRIŠČE

Late Bronze Age Settlement

Snježana Karavanić
Andreja Kudelić

KALNIK-IGRIŠČE

Naselje kasnog brončanog doba

KALNIK-IGRIŠČE
Late Bronze Age Settlement

MONOGRAFIJE INSTITUTA ZA ARHEOLOGIJU / MONOGRAPHIAE INSTITUTI ARCHAEOLOGICI
Knjiga 14

Zagreb, 2019.

MONOGRAFIJE INSTITUTA ZA ARHEOLOGIJU / MONOGRAPHIAE INSTITUTI ARCHAEOLOGICI
Knjiga 14

Autorice / Authors

Snježana Karavanić i Andreja Kudelić

Suradnici / Associates

Dalibor Branković (Centar za znanstveno-istraživački rad i popularizaciju arheologije / *Center for scientific research and popularization of archaeology*, Zagreb, dalibrank@gmail.com)

Sara Essert (Biološki odsjek Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu / *Department of Botany, Faculty of Science, University of Zagreb*, sara.essert@biol.pmf.hr)

Tena Karavidović (Institut za arheologiju / *Institute of archaeology*, Zagreb, tkaravidovic@iarh.hr)

Siniša Radović (Zavod za paleontologiju i geologiju kvartara, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti / *Institute for Quaternary Paleontology and Geology, Croatian Academy of Sciences and Arts*, Zagreb, sradovic@hazu.hr)

Nakladnik / Publisher

Institut za arheologiju

Za nakladnika / Publisher in chief

Marko Dizdar

Glavni urednik / Editor in chief

Marko Dizdar

Uredničko vijeće / Editorial board

Jacqueline Balen (Zagreb), Daria Ložnjak Dizdar (Zagreb), Mario Gavranović (Beč), Hrvoje Kalafatić (Zagreb), Filomena Sirovica (Zagreb)

Tehnički urednici / Technical editors

Andreja Kudelić, Kristina Turkalj

Korektura / Proofreading

Kristina Turkalj, Jere Drpić

Lektura / Language editor

Ivana Turčin

Slikovni prilozi, crteži i fotografije / Illustrations, drawings and photographs

Dalibor Branković, Suzana Čule, Hrvoje Jambreč, Tena Karavidović, Andreja Kudelić, Mia Marijan, Siniša Radović

Prijevod na engleski / English translation

Ivana Turčin

Recenzenti / Reviewers

Dunja Glogović, Ina Miloglav

Oblikovanje i računalni slog / Design & Layout

Hrvoje Jambreč

Tisak / Printed by

Tiskara Zelina d.d., Sv. I. Zelina

Naklada / Circulation

250 primjeraka / 250 copies

ISBN: 978-953-6064-31-1

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001053381.

A CIP catalogue record for this book is available in the Online Catalogue of the National and University Library in Zagreb as 001053381.

Na naslovnici / On the cover: Detalj ukrasnog motiva na keramičkoj zdjeli, Kalnik-Igrišće II, 9. st. pr. n. e. / *A detail of a decoration on a ceramic bowl, Kalnik-Igrišće II, 9th century BC.*

Objavlivanje ove knjige omogućeno je sredstvima Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske i Općine Kalnik. / *The publication of this book was funded by the Ministry of Science and Education of the Republic of Croatia and the Municipality of Kalnik.*

MINISTARSTVO ZNANOSTI
I OBRAZOVANJA
REPUBLIKE HRVATSKE

OPĆINA
KALNIK

10.5	ORGANIZACIJA POLJOPRIVREDE U NASELIJU IZ KASNOG BRONČANOG DOBA / <i>The Organisation of Agriculture in the Late Bronze Age Settlement</i>	181
	Summary	182
11.	KRONOLOŠKI I KULTUROLOŠKI POKAZATELJI / Chronological and Cultural Indicators	184
11.1	Metalni predmeti i nošnja	185
11.2	Lončarski stil i tipološko-kronološka analiza lončarije	193
11.3	Radiokarbonsko datiranje nalazišta	201
	Summary	202
12.	OBIČAJI I RITUALI / Customs and Rituals	204
12.1	Depozicijske prakse i lomljenje predmeta	205
	Summary	210
13.	PITANJE KONTINUITETA NA PRIJELAZU U MLAĐU FAZU KULTURE POLJA SA ŽARAMA / <i>The Question of Continuity at the Transition to the Late Urnfield Culture</i>	212
	Summary	217
	TABLE / Tables	220
	LITERATURA / Bibliography	248

PREDGOVOR

Govoriti i pisati o arheologiji brončanog doba Hrvatske danas je nezamislivo bez spominjanja arheološkog nalazišta na položaju Igrišće na Kalniku. Dugo vremena je jedini predmet zanimanja i stručne i šire javnosti vezan uz Kalnik bila njegova srednjovjekovna baština. No, 80-tih godina 20. stoljeća započela su arheološka istraživanja prapovijesti Kalnika koja je potaknuo kustos Gradskog muzeja Križevci Zoran Homen. Od 1988. do 1990. godine na Igrišću su se provodila sustavna iskopavanja pod vodstvom prof. dr. sc. Nives Majnarić-Pandžić, a na temelju rezultata tih istraživanja publicirani su prvi znanstveni radovi o kasnobrončanodobnom naselju na Igrišću. Godine 2006. Institut za arheologiju započeo je nova sustavna istraživanja na prostranom platou neposredno ispod velikog kalničkog grebena i vrha Vranilac. U početku su arheološka iskopavanja financirana iz sredstava znanstvenog projekta „Geneza i razvoj brončanodobnih zajednica u sjevernoj Hrvatskoj“ Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta, a od 2007. godine do danas sredstva za istraživanje osigurava Ministarstvo kulture Republike Hrvatske. Ova knjiga u izdanju monografija Instituta za arheologiju (broj 14) donosi rezultate prve faze istraživanja, koja je trajala od 2006. do 2013. godine.

Arheologija Kalnika tako je postala poznata i domaćoj i inozemnoj znanstvenoj javnosti, a rezultati istraživanja prezentirani su na brojnim domaćim i inozemnim konferencijama. Objavljeno je i preko dvadeset stručnih i znanstvenih radova o arheološkoj baštini iz brončanog doba koji se temelje upravo na rezultatima ovih istraživanja. Rezultati istraživanja usto su prezentirani i lokalnoj zajednici, pri čemu su organizirane dvije izložbe, jedna 2011. godine u Gradskom muzeju u Križevcima, a druga u prostorijama osnovne škole u mjestu Kalnik 2015. godine.

Arheološka iskopavanja na Igrišću bilo bi teško organizirati bez pomoći institucija i pojedinaca koji su pomagali na razne načine. Zahvaljujemo Ministarstvu kulture Republike Hrvatske i Konzervatorskom odjelu u Bjelovaru, prije svega kolegi

Krešimiru Karlu, koji su od samih početaka podržavali, pratili i financirali istraživanja na Kalniku. Zahvaljujemo i Gradskom muzeju u Križevcima i kustosici Lani Okroša-Rožić na pomoći oko započinjanja istraživanja 2006. godine i na organizaciji pohrane arheoloških nalaza. Nadalje, zahvaljujemo Općini Kalnik koja je prepoznala značaj vlastite arheološke baštine i uvijek bila spremna podržati istraživanja. Načelniku Mladenu Kešeru i njegovom zamjeniku Mariju Filipašiću zahvaljujemo na tome što su s osobitim interesom pratili istraživanja i uvijek bili spremni na suradnju te su i doprinijeli publiciranju ove knjige.

Kako su u jesen i proljeće vremenski uvjeti na Kalniku vrlo nepredvidivi i nepovoljni, iskopavanja na Igrišću su se uglavnom provodila tijekom ljetnih mjeseci (kraj lipnja i srpanj). Nalazište je smješteno u šumi, na gotovo 500 metara nadmorske visine, udaljeno je od mjesta Kalnik i do njega vodi uzak te mjestimice strm šumski put koji je svake godine trebalo očistiti kako bi se moglo doći do lokaliteta s opremom i alatima. Istraživati daleku kalničku prošlost značilo je i prilagoditi se okolini, oslušivati ljude i običaje. Tijekom godina stekle smo prijatelje i suradnike te upoznale mnoge drage i zanimljive ljude iz kalničkog kraja koji su uvijek bili tu kad nam je zatrebala pomoć i od kojih smo mnogo toga i naučile.

Zahvaljujemo svim mještanima Kalnika i kalničkog kraja koji su godinama spremno sudjelovali u iskopavanjima i s nama dijelili radne i neradne dane, a zahvaljujemo i svim kolegama arheolozima i studentima koji su s nama dijelili svakodnevnicu i zavoljeli Kalnik. Želimo posebno zahvaliti i našim prijateljima Olinki i Sonji Gjigas, Kruni Đurecu te Gojku Đuraševiću Joeu (+) koji su nam uvijek bili spremni pomoći.

Također, hvala kolegama s Instituta na pomoći oko nabavke literature kao i na razmjeni informacija i iskustava. Na kraju posebnu zahvalnost dugujemo suradnicima Daliboru, Teni, Sari i Siniši, čija su poglavlja doprinijela da ova knjiga upotpuni naše znanje o različitim aspektima života u naselju kasnog brončanog doba.